

Notat
06.04.07
Wallace

Europeisk charter om kvalitets matprodukt fra fjellregioner

1 BAKGRUNN

Organisasjonen Euromontana har tatt initiativ til et europeisk charter om høykvalitets matprodukter fra fjellregionene. Formålet er å bidra til en positiv økonomisk utvikling for europeiske fjellsamfunn. Grunntanken bak initiativet er:

- Landbruk og landbruksindustrien har stor betydning for økonomi, befolkningsutvikling og kultur- og naturarven i europeiske fjellregioner
- Pga ulemper med hensyn til klima, småskala produksjon og avstand til markeder, er det viktig å få fram landbruksprodukter som kan ta ut høy pris i markedene
- Begrepet "fjellprodukt" er til dels misbrukt og trenger en nærmere definisjon.
- Begrepet fjellprodukt "lover" kvalitet og representerer en positiv verdi for forbrukeren.

Euromontana fremmer charteret i et langsiktig arbeid for å sikre autentiske verdier knyttet opp mot matprodukter fra fjellregionene. Charteret er et politikkdokument som uttrykker intensjoner mellom underskriverne. Fylkeskommunene Oppland, Sogn og Fjordane, Buskerud og Telemark og regionrådet for fjellregionen nord i Hedmark er medlemmer i Euromontana.

2 FORMÅLET MED CHARTERET

Charteret er knyttet opp til en bærekraftig utvikling av jordbruks- og matvareprodukt i fjellområdene. Charteret er et verktøy som tar sikte på:

- å fremme opprettholdelsen og utviklingen av tradisjoner, kultur og kulturarv, miljøkvalitet, samt evne til innovasjon og økonomiske aktiviteter i fjellområdene,
- å bidra – på en bærekraftig måte – til økonomisk utvikling og territoriell forvaltning i disse fjellregionene.

Charteret skal fungere som eit policyredskap. Rammeverket vil definere de fundamentale prinsippene som skal drives frem, forsvares og fremmes. Signaturpartene bidrar til å anerkjenne charteret som en felles referent for Europa når det gjelder matvareprodukter av høy kvalitet fra fjellregionene og deres verdi for produsentene, forbrukerne og samfunnet.

Charter tar opp økonomisk utvikling og policymål som:

- en bedre identifisering av disse kvalitetsproduktene fra fjellområdene i markedet for å sikre den kommersielle bruken av begrepet "fjell"
- å bidra til å oppnå en rettferdig pris for alle partnerne i de aktuelle varekjedene.

- Anerkjennelse av rollen til bønder og produksjonsvirksomheter i fjellområdene.

Formålet med dette charteret å

- spesifisere verdien for fjellregionene og til hele den europeiske befolkningen ved å utvikle matvareprodukt fra fjellregionene,
- de essensielle prinsippene som kjennetegner matvareprodukter fra fjellregionene. Hva slags type kvalitetsprodukt som må støttes, hva slags type prosjekt eller initiativ som må støttes.

3 PRINSIPP FOR KVALITETSPRODUKT I FØLGE CHARTERET

Charteret er basert på fem prinsipper som kan oppsummeres slik::

- 1/ Råvarene må stamme fra en fjellregion
- 2/ Foredlingen må bli utført i en fjellregion
- 3/ Produksjon må ta lokale hensyn som har med bærekraftig utvikling å gjøre
- 4/ Produksjon må forsøke å opprettholde det biologiske mangfoldet og kulturarven i fjellområdene
- 5/ Produksjon må til enhver tid være i stand til å gi åpen informasjon til forbrukerne.

4 HVA ER DE NYE IDEENE I CHARTERET ?

Euromontana lister bl.a. opp disse ideene:

- Kvaliteten på produktene kan ikke skilles fra kvaliteten på territoriet. Ved å karakterisere produksjonsforholdene, er målet til charteret ikke berre å ha innvirkning på kvaliteten på produktene, men også på den harmoniske integrasjonen og positive forekomsten av disse økonomiske aktivitetene utført i sårbare områder.
- Produksjonen og alle videreforedlingsstadier av produktene er lokalisert i en fjellregion og er "knyttet" til territoriet. Det er viktig å opprettholde og utvikle en bærekraftig økonomisk aktivitet i fjellområdene slik at de økonomiske og samfunnsmessige fordeler og ulemper når det gjelder "image" blir integrert på nytt.
- Et fjellprodukt kan kommersialiseres på lokale, regionale, og nasjonale nivå, samt i bred europeisk skala. Charteret spesifiserer ikke noe prioritert distribusjonsområde. Størrelsen på markedet må være i tråd med den spesifikke strategien til hvert initiativ og alle europeiske forbrukere må i utgangspunktet være i stand til å kjøpe et fjellprodukt, uten hensyn til om de bor nær eller langt borte fra en fjellregion.

5 ER CHARTERET DET ENDELIGE MÅLET?

Charteret er kun første steget, som er å få oppslutning om tenkingen bak charteret i flere europeiske land, og både mellom offentlige og private aktører. Charteret er ledd i et langsiktig arbeid. Euromontana ser for seg at charteret kan bli fulgt opp gjennom en produktliste og /eller gjennom nærmere spesifikasjoner av hva som er kvalitetsprodukt fra fjellregionene. Videre er det et åpent spørsmål om hvordan charteret kan bli brukt i merkevarebygging. Dette er spørsmål som må utvikles sammen med produsenter og forbrukere.

- Europarådet foreslo i 2002 (recommendation 1575) introduksjon av kvalitetsmerking av mat fra fjellgårdar (hill farming).
- EU kommisjonæren for landbruk Franz Fischler uttalte i 2002: “we must develop the concept of “quality products” in mountain areas that will enable us to increase consumer trust and support our primary sector”.
- Resultata fra et forskingsprosjekt gjennomført av Euromontana sammen med 13 partnere fra 8 land. (Vestlandsforskning i Sogndal var norsk partner i prosjektet som ble gjennomført i perioden 2002-2004)
- Frankrike og Italia har besluttet å utforme et lovgrunnlag som gjelder bruken av begrepet ”fjell” i matprodukt. Euromontana forventer at andre land følger etter.

6 HVEM KAN SIGNERE CHARTERET OG HVA FORPLIKTER EN SEG TIL ?

Enhver juridisk person fra privat eller offentlig rett, fra nasjonale, europeiske eller internasjonale organisasjoner til interessenter for organisasjoner og fagområder kan få signere dette charteret. Selv om charteret er signert av Euromontana er det mulig for hver medlemsorganisasjon i hovedorganisasjonen å sette sin egen underskrift. Charteret er et policyredskap, et referanserammeverk. Dette rammeverket vil definere de fundamentale prinsippene som skal drives frem, forsvares og fremmes.

Signaturpartene forpliktar seg til:

- Fremme charteret (bevisstgjøring, internett, brosjyremateriell....)
- Respektere, forsvare og fremme prinsippene i charteret i egne handlinger,
- Sette i gang studier og anbefalinger når det gjelder budsjett og forskrifter i samsvar med prinsippene i charteret.

7 VURDERING

I Norge har diskusjonen frem til nå i hovedsak vært mellom medlemmene i Euromontana; ikke minst som del av Euromontana sitt ”mountain convention” i Rodez i Frankrike i november 2004.

Regjeringen v statssekretær i KRD har siden signert charteret.

Arbeidsutvalget i politisk forum i fjellregionsamarbeidet har drøftet saken og konkludert at saken bør opp til nærmere vurdering. Dette ble bekreftet på Fjellregionkonferansen på Rauland mars 2007, der Matcharteret ble ført opp på handlingsplanen for 2007.

Leder for politisk forum og fylkestingrepresentant i Buskerud Ivar Reinton og vise-president i Euromontana og fylkesvaraordfører i Sogn og Fjordane Tor Bremer har tidligere møtt Norges Bondelag og Norsk Bygdeturisme og gardsmat for å informere om charteret. Responsen var positiv, men det ble bemerket fra NB at ”det er foreløpig noe uklart for meg hva det konkrete effektene vil være for den enkelte bonde i fjellregionen”.

Organisasjonen Matmerk ble også kontaktet. Det ble da kommentert at ambisjonene i charteret er viktige, men at det vil kreve stor innsats dersom arbeidet skal komme matproduksjonen i Norge til konkret nytte.